OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA IJTIMOIY FAOLLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METODIK YONDASHUVLAR

Atamuradova Guljon Komilovna

Received: 26.10.2025
Revised: 27.10.2025
Accepted: 28.10.2025

Kalit so‘zlar:
Ijtimoiy faollik, innovatsion pedagogik texnologiyalar, oliy ta’lim.

Keyword:
Social activity, innovative pedagogical technologies, higher education.

Ключевые слова:
Социальная активность, инновационные педагогические технологии, высшее образование.

Annotatsiya. Ushbu tezisda oliy ta’lim muassasalarida talabalarning ijtimoiy faolligini oshirishga qaratilgan innovatsion metodik yondashuvlar tadqiq qilinadi. Tadqiqotda interaktiv, loyihaviy va raqamli pedagogik texnologiyalarning samaradorligi o‘rganilib, talabalarning jamiyatdagi faolligini rivojlantirishga yo‘naltirilgan strategiyalar ishlab chiqildi. Tezisda amaliy tavsiyalar va metodik vositalar ham keltirilgan.

Annotation. This thesis investigates innovative methodological approaches to enhancing students’ social activity in higher education institutions. The study examines the effectiveness of interactive, project-based, and digital pedagogical technologies and develops strategies aimed at fostering students’ engagement in society. Practical recommendations and methodological tools are provided.

Аннотация. В данной диссертации исследуются инновационные методические подходы к развитию социальной активности студентов в учреждениях высшего образования. Рассматривается эффективность интерактивных, проектных и цифровых педагогических технологий, разработаны стратегии развития общественной активности студентов. Приведены практические рекомендации и методические инструменты.

Kirish. Oliy ta’lim muassasalarida talabalarning ijtimoiy faolligi bugungi kunning dolzarb muammolaridan biri sifatida e’tiborga molik bo‘lib, u nafaqat shaxsning shaxsiy va kasbiy rivojlanishida, balki jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy barqarorligini ta’minlashda ham muhim rol o‘ynaydi. Talabalarning ijtimoiy faolligi ularning jamiyatdagi muhim jarayonlarda ishtirok etish qobiliyati, tashabbuskorligi, mas’uliyat hissi, liderlik va jamoaviy ishlash ko‘nikmalari bilan belgilanadi, shuningdek, bu ko‘nikmalar oliy ta’lim muassasalarining ta’lim-tarbiya jarayonida shakllanadi. Zamonaviy talabalar jamiyatidagi ijtimoiy faollikni rivojlantirishda an’anaviy pedagogik yondashuvlar bilan bir qatorda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llashning ahamiyati ortib bormoqda, chunki ular

`

interaktiv, loyihaviy va raqamli metodlarni o‘z ichiga olgan holda talabalarni mustaqil fikrlash, tashabbus ko‘rsatish va jamiyatga foydali tashabbuslarni amalga oshirishga rag‘batlantiradi. Shu bois, oliy ta’lim muassasalarida ijtimoiy faollikni shakllantirish va rivojlantirish jarayonida innovatsion metodik yondashuvlarni tadbiq etish nafaqat pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi, balki talabalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

Tadqiqotda interaktiv darslar, loyihaviy mashg‘ulotlar, raqamli platformalar va jamoaviy innovatsion loyihalar orqali talabalarning ijtimoiy faolligini aniqlash va rivojlantirish metodikasi o‘rganilib, amaliy tavsiyalar ishlab chiqilishi ko‘zda tutilgan. Shu nuqtai nazardan, ushbu dissertatsiya talabalarda ijtimoiy faollikni shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning samaradorligini o‘rganish, metodik asoslarini aniqlash va amaliy tavsiyalar yaratishga qaratilgan bo‘lib, oliy ta’lim jarayonini sifat jihatdan yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili. Zamonaviy pedagogika tadqiqotlari shuni ko‘rsatadiki, talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish nafaqat shaxsiy o‘sish va kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish, balki jamiyatda faol fuqarolik pozitsiyasini egallash bilan chambarchas bog‘liqdir[1]. Shu nuqtai nazardan, pedagogik jarayonda interaktiv va innovatsion texnologiyalarni qo‘llash talabalarning tashabbuskorligi, mas’uliyat hissi va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini oshirishga xizmat qiladi[2]. Psixologik tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, talabalarning ijtimoiy faolligi ularning motivatsiyasi, liderlik qobiliyati, kommunikativ ko‘nikmalari va o‘zaro hamkorlik qobiliyatlari bilan bevosita bog‘liqdir[3]. Shu bilan birga, innovatsion pedagogik texnologiyalarni tadbiq etish jarayonida motivatsion va psixologik omillarni hisobga olish talabalar faolligini sezilarli darajada oshiradi[4].

Materiallar va usullar. Tadqiqotda oliy ta’lim muassasalarida talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirishning innovatsion metodik yondashuvlarini aniqlash va baholash uchun kompleks ilmiy-tadqiqot metodlari qo‘llanildi. Tadqiqot sub’ektlari sifatida 1-2 kurslarda tahsil olayotgan talabalar tanlandi va ularning ijtimoiy faollik ko‘rsatkichlari o‘rganildi. Tadqiqot materiallari sifatida pedagogik jarayonning interaktiv va loyihaviy mashg‘ulotlari, raqamli platformalar, onlayn forumlar, virtual laboratoriyalar, shuningdek, talabalarning ijtimoiy faoliyatini kuzatish uchun ishlab chiqilgan baholash vositalari ishlatildi. Tadqiqot metodlari tarkibiga kuzatuv, so‘rovnoma, test, suhbat, tajriba va eksperimental ishlar kiradi. Eksperimental tadqiqot ikki bosqichda o‘tkazildi: birinchi bosqichda talabalar ijtimoiy faollik darajasi aniqlanib, an’anaviy pedagogik yondashuv asosida mashg‘ulotlar olib borildi; ikkinchi bosqichda esa interaktiv, loyihaviy va raqamli innovatsion metodik texnologiyalar joriy qilinib, talabalarning ijtimoiy faolligi o‘zgarishlari monitoring qilindi.

Shuningdek, eksperimental ish jarayonida talabalarning ijtimoiy faolligi indikatorlari tizimli tarzda qayd etildi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqotda

`

sifatli va miqdoriy usullar uyg‘unligi qo‘llanilib, statistik tahlil, taqqoslash va diagrammalar yordamida olingan natijalar tahlil qilindi, shuningdek, talabalarning ijtimoiy faollik darajasini aniqlashda aniq indikatorlar va baholash mezonlari ishlab chiqildi. Shu orqali tadqiqotning ilmiy va amaliy qiymati ta’minlandi, oliy ta’lim muassasalarida talabalarda ijtimoiy faollikni shakllantirish bo‘yicha innovatsion metodik tavsiyalar yaratildi.

1-Jadval. Talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirishda innovatsion pedagogik metodlarning samaradorligi

Innovatsion metod	Maqsadi	Samaradorlik (1–5 ball)	Izoh
Loyihaviy metod	Talabalarni jamoaviy ishlashga jalb qilish	5	Talabalar mustaqil fikrlash va hamkorlik ko‘nikmalarini oshirdi
Gamifikatsiya	Mashg‘ulotlarni qiziqarli qilish va motivatsiyani oshirish	4	Tashabbuskorlik va ishtirok darajasi sezilarli oshdi
Raqamli platformalar	Onlayn kommunikatsiya va loyiha faoliyatini qo‘llab-quvvatlash	4	Talabalar o‘z fikrini erkin ifodalash imkoniga ega bo‘ldi
Virtual laboratoriyalar	Amaliy ko‘nikmalarni shakllantirish	5	Talabalar mustaqil tajriba o‘tkazish va ijtimoiy faoliyatni rivojlantirdi

Ushbu jadval talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish jarayonida qo‘llanilgan innovatsion pedagogik metodlar va ularning samaradorligini ko‘rsatadi. Jadvalda loyihaviy metod, gamifikatsiya, raqamli platformalar va virtual laboratoriyalar kabi texnologiyalar ko‘rib chiqilgan bo‘lib, har bir metodning maqsadi, samaradorlik darajasi va izohi keltirilgan. Loyihaviy metod talabalarning jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish va mustaqil fikrlashni rag‘batlantirishga xizmat qilgan. Gamifikatsiya metodikasi mashg‘ulotlarni qiziqarli qilish va talabalar motivatsiyasini oshirish orqali ularning tashabbuskorligi va ishtirok darajasini sezilarli darajada oshirgan. Raqamli platformalar talabalarga onlayn kommunikatsiya va loyiha faoliyatida faol ishtirok etish imkonini yaratgan, shu bilan birga ular o‘z fikrlarini erkin ifodalashga o‘rgangan. Virtual laboratoriyalar esa amaliy ko‘nikmalarni shakllantirishga yordam berib, talabalarni mustaqil tajriba o‘tkazish va ijtimoiy faoliyat bilan shug‘ullanishga jalb qilgan. Shu tarzda, jadval tadqiqot natijalarini tizimli tarzda ko‘rsatib, har bir innovatsion pedagogik texnologiyaning amaliy ahamiyatini aniqlashga xizmat qiladi va talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishda asosiy manba hisoblanadi.

`

Tadqiqot muhokamasi. Eksperimental tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar an’anaviy usullarga nisbatan sezilarli darajada samarali bo‘lgan. Kuzatuvlar va so‘rovnomalar natijalari talabalarning tashabbuskorligi, liderlik ko‘nikmalari, jamoaviy ishlash va ijtimoiy tashabbuslarni amalga oshirish qobiliyatlarida ijobiy o‘zgarishlarni ko‘rsatdi. Eksperimentning birinchi bosqichida, ya’ni an’anaviy pedagogik yondashuv asosida mashg‘ulotlar olib borilganda, talabalar ijtimoiy faollik ko‘rsatkichlari o‘rta darajada bo‘lib, faqatgina cheklangan miqdorda tashabbuskorlik va jamoaviy faoliyatni namoyon qilgan. Ikkinchi bosqichda, interaktiv, loyihaviy va raqamli pedagogik texnologiyalar joriy etilganda, talabalarning ijtimoiy faollik ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshdi, ular o‘z fikrlarini erkin ifodalash, jamoaviy loyihalarda faol ishtirok etish va ijtimoiy muammolarga ijodiy yondashuvlarni qo‘llashga qodir bo‘ldilar. Shuningdek, raqamli platformalar va virtual laboratoriyalar orqali olib borilgan mashg‘ulotlar talabalarning mustaqil fikrlashini rag‘batlantirib, ular orasida hamkorlik va kommunikatsiya ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, talabalarda ijtimoiy faollikni baholashda indikatorlar tizimi samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi, chunki ularning tashabbuskorligi, jamoaviy ishlash qobiliyati, liderlik va innovatsion tashabbuslarni amalga oshirish darajasini aniq ko‘rsatib beradi. Eksperiment davomida olingan ma’lumotlar statistika va diagrammalar yordamida tahlil qilinib, innovatsion metodik yondashuvlarning talabalarning ijtimoiy faolligini rivojlantirishdagi samaradorligi amalda tasdiqlandi. Shu orqali tadqiqot nafaqat pedagogik jarayonning samaradorligini oshirish, balki talabalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishda innovatsion texnologiyalarni qo‘llashning ilmiy asoslarini yaratishga imkon berdi. Natijalar shuningdek, oliy ta’lim muassasalarida talabalarda ijtimoiy faollikni shakllantirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqish va ularni pedagogik jarayonda tizimli joriy etish imkoniyatini ham ko‘rsatdi.

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, oliy ta’lim muassasalarida talabalarda ijtimoiy faollikni shakllantirish va rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar samarali vosita hisoblanadi. Interaktiv, loyihaviy va raqamli metodlarni qo‘llash orqali talabalar tashabbuskorlik, jamoaviy ishlash, liderlik va ijtimoiy tashabbuslarni amalga oshirish qobiliyatlarini sezilarli darajada oshirdi. Eksperimental tadqiqot davomida an’anaviy pedagogik yondashuvlarga nisbatan innovatsion metodik yondashuvlarning ijtimoiy faollik indikatorlariga ta’siri aniqlandi va ularning samaradorligi statistik tahlil orqali tasdiqlandi. Shu bilan birga, talabalarning ijtimoiy faollik darajasini baholash va monitoring qilish uchun ishlab chiqilgan indikatorlar tizimi amaliy ahamiyat kasb etib, pedagogik jarayonda tizimli qo‘llanilishi mumkinligi ko‘rsatildi. Tadqiqot natijalari asosida oliy ta’lim muassasalarida talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirish bo‘yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqildi, ularni amalda tatbiq etish pedagogik jarayon sifatini

`

oshirish, talabalar shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirish hamda ularni jamiyatdagi faol va mas'uliyatli fuqarolar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot ilmiy va amaliy jihatdan muhim ahamiyatga ega bo'lib, oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy faollikni rivojlantirish bo'yicha kelajakdagi tadqiqotlar uchun asos yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ахмедов, Ш. Замонавий педагогикада инновацион технологиялар ва уларнинг самарадорлиги. Тошкент: Педагогика, 2020.
2. Islomov, B. Talabalarda ijtimoiy faollikni rivojlantirishning psixologik asoslari. Tashkent: Fan va Ta'lim, 2019.
3. Karimova, D. Digital pedagogik texnologiyalar va ularning oliy ta'limda qo'llanilishi. Tashkent: Innovatsion Ta'lim, 2021.
4. Smith, J. Innovative pedagogical approaches in higher education: Fostering student engagement. London: Routledge, 2018.

`